

LA INCIDÈNCIA DE LA VENDA DE LA COL·LECCIÓ PLANDIURA A LA PREMSA DE L'ÈPOCA

MIREIA BERENGUER I AMAT

Al llarg de la seva història el colleccionisme d'art a Catalunya ha anat ocupant successivament les planes de molts diaris, revistes i setmanaris. De vegades, aquests s'han fet ressò de la inauguració d'alguna exposició formada íntegrament per peces d'una mateixa col·lecció; altres, han anunciat l'obertura d'un museu particular o d'alguna fundació, o la generosa donació d'alguna peça a algun museu municipal i, les menys, han comunicat la inevitable venda d'algun d'aquests tresors, com la d'una de les més importants col·leccions d'art a Catalunya, la que durant anys va anar reunint l'industrial barceloní Lluís Plandiura.

Lluís Plandiura i Pou va néixer a Barcelona l'any 1882, manifestant ja de ben petit el seu interès pel món artístic. Començà colleccionant cartells d'artistes d'arreu d'Europa i d'Amèrica, però ben aviat pogué comprar els seus primers quadres amb la venda a l'Ajuntament d'aquella primera col·lecció formada per cinc-cents disset exemplars. El pròsper negoci de colonials, que heretà del seu pare, l'esperonà a adquirir altres obres d'art. Fou llavors quan començà el seu interès apassionat pel món de les antiguitats cercant noves peces per tot Catalunya i per molts indrets d'Espanya i d'arreu d'Europa i Amèrica.

Amb el temps, Lluís Plandiura convertí casa seva, al número 6 del carrer de la Ribera, en un autèntic museu on aconseguí reunir prop de 3.000 obres d'art de totes èpoques i tècniques. El primer sector, comprès per un ampli conjunt de 724 vidres, provinent en gran part d'excavacions de necròpolis eivissenques, era completat per dotze terres cuites funeràries, de tipus pre-hel·lènic, hel·lènic i púnic.

Un segon sector era format per dues de les més importants seccions de pintura i escultura catalana d'època romànica i gòtica amb, entre d'altres peces,

més d'un centenar de frontals i taules, i diversos conjunts de pintures murals provinents d'esglésies pirinenques com Orcau, Esterri d'Àneu, Argolell o Sant Pere del Burgal. El conjunt quedava completat amb més d'un centenar de magnífics exemplars de Verges i Crucifixos de pedra i fusta.

La ceràmica de Paterna, Alcora, Terol o Talavera de la Reina ocupava un lloc més que destacat en el conjunt de la col·lecció, al costat mateix de la secció de teixits i de la col·lecció d'esmalts, única en el nostre país en aquell moment. Després de passar per una no gens menyspreable secció d'art renaixentista i barroca, abandonada per un parell de Grecos, la visita al singular museu finalitzava amb l'esplèndida col·lecció de pintors contemporanis catalans, amb més de 300 exemplars d'autors tan coneguts com Vayreda, Galwey, Nogués, Torres Garcia, Mir, Casas, Nonell, Canals, Llimona, Mompou, Pascual o Picasso, entre d'altres.

Quan algú reuneix durant tants anys i amb tants esforços un tresor d'aquesta magnitud sembla impossible creure que algun dia es desprendrà d'ell. Cap situació, per més delicada i compromesa que sigui, pot fer arribar el col·leccionista a pensar en aquesta solució. Però, en molts casos, com ho fou en aquest, la situació és tan irreversible que no hi ha cap altra sortida. Les vicissituds econòmiques en les que es veieren immerses les seves fàbriques el portaren a prendre aquella difícil decisió.

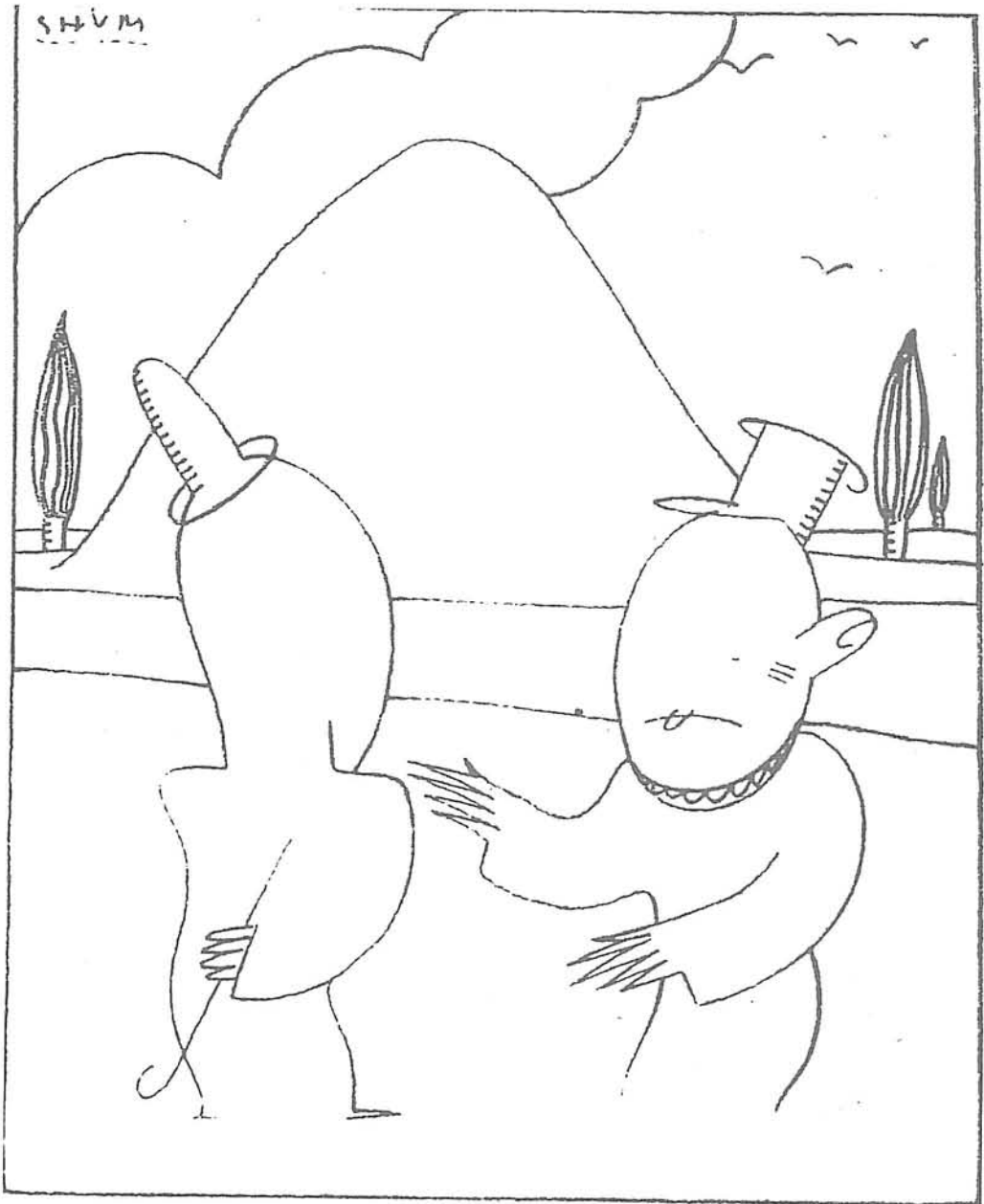
Ja a les acaballes del mes de març de l'any 1932 Plandiura anuncià al llavors president de la Junta de Museus, el Sr. Josep Llimona i al director general dels Museus, el Sr. Joaquim Folch i Torres, el seu forçat «desig» de vendre la col·lecció. Fou llavors quan s'inicià un llarg període de negociacions per tal de fixar el preu de compra, que el col·leccionista taxà en 9.000.000 de pessetes. La Junta, per la seva banda, després d'enviar un grup de perits a la casa del carrer Ribera proposà el preu de 6.000.000, però Plandiura considerà que era un preu irrisori per una col·lecció d'aquelles característiques. Després d'un seguit de negociacions que duraren mesos, el 18 d'octubre es signà l'acord: la col·lecció es compraria per 7.000.000 de pessetes.¹ Tot i la rebaixa en el preu inicial l'Ajuntament, per a poder comprar-la, hagué d'hipotecar el Palau Reial de Pedralbes, la Ciutadella i el Palau de Belles Arts.²

Alhora, institucions culturals i socials de l'època, com l'Ateneu Barcelonès, la Societat d'Atracció de Forasters, el Círcol Artístic de Sant Lluç o el Centre Excursionista de Catalunya, prengueren ràpidament taules en l'assumpte apostant per la compra. Fins i tot arribaren a visitar el President de la Generalitat i l'alcalde de la ciutat, els Srs. Francesc Macià i Jaume Aiguader, respectivament, als qui sol·licitaren l'adquisició.³

1. BORRALLERAS, Joaquim, «L'adquisició de la col·lecció Plandiura», *Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona*, 19, 1932, pp. 353-355.

2. BORRALLERAS, Joaquim, cit. supra, n. 1, pp. 355-358.

3. BORRALLERAS, Joaquim, cit. supra, n. 1, pp. 359-361.

ENTRE TROGLODITES

— La col·lecció no s'ha de comprar. Quina falta ens fan, als ases, totes aquestes coses?

— Estic d'acord amb vós. La qüestió és continuar la tradició analfabetista de la Monarquia.

L'Opinió, 14 de juliol de 1932.

ESO... DE PLANDIURA

Por Guasp

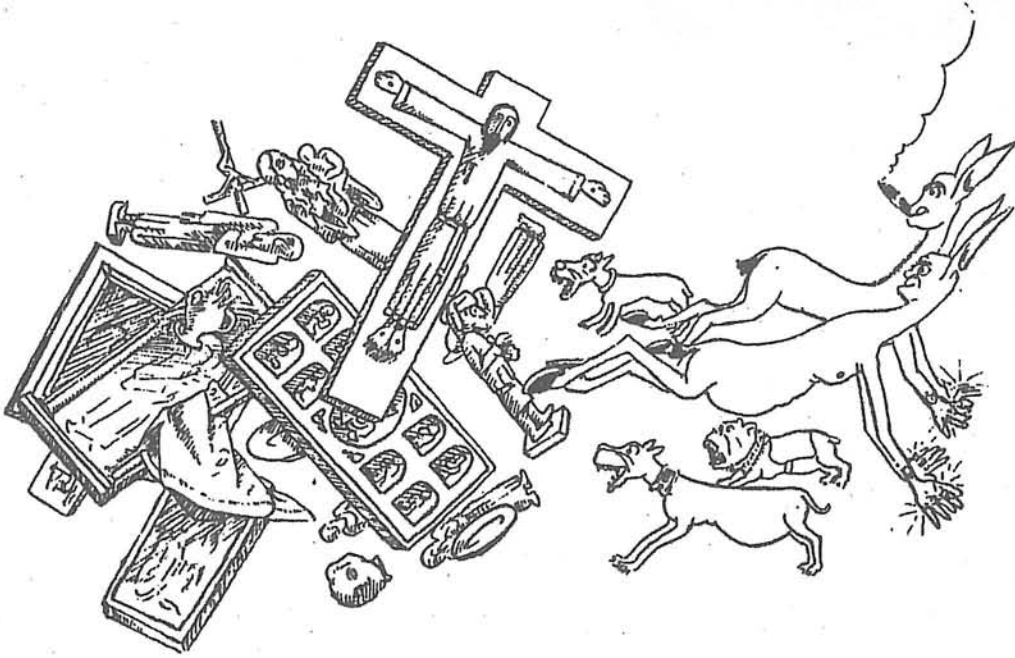

—...Y el mecenaz regaló su colección a la ciudad...
—Abuelita... ahora cuenta uno de concejales...

El Diluvio, 26 de maig de 1932.

Eren tals les dimensions i la qualitat de la collecció que quan el colleccionista l'oferí a la ciutat aquesta sentí que l'assumpte no era només cosa de les institucions culturals sinó de la ciutat sencera. Fou llavors quan alguns partits polítics aprofitaren l'ocasió per atacar els homes més influents en les corporacions representades en la Junta de Museus esgrimint arguments prou coneguts com que es malgastaven els diners públics en el moment en què la ciutat més els necessitava, que més valia esmerçar-los en donar feina als qui no la tenien o invertir-los en la construcció de noves vies públiques, hospitals, etc.⁴

4. El Comitè Executiu del partit Dreta Liberal Republicana de Catalunya va trametre a la premsa la nota següent: «[...] El nostre representant a l'Ajuntament, el regidor senyor Solà i Cañizares, ha rebut instruccions concretes del partit en el sentit d'oposar-se a l'aprovació del dictamen. Quan manquen llits als hospitals, quan manquen escoles, quan no es paguen les factures de modestos industrials, quan tampoc no es fan obres amb les quals hom podria auxiliar els obrers en atur forçós, és una burla a les classes necessitades i a la classe

La irada protesta dels desheredats contra l'adquisició de la col·lecció Plandiura

El Be Negre, 19 de juliol de 1932.

El cert és que la premsa escrita, com a principal mitjà de difusió de l'època, no trigà a fer-se ressò del tema. Centenars de planes foren ocupades per crítiques i lloances, manifestos públics d'opinions en pro i en contra de l'adquisició.

Pocs foren els diaris que es mantingueren al marge de la polèmica, limitant-se a donar una visió objectiva dels fets. Alguns d'ells foren diaris com *La Prensa*, *Heraldo de Madrid*, *El Dia Gráfico* o *El Liberal*: «Una de las colecciones particulares de obras de arte más importante de España es la que posee Luis Plandiura, en Barcelona, valuada en 50.000.000 de pesetas y que, según se anunció recientemente, se proyecta adquirir para el Ayuntamiento de aquella ciudad catalana. En esta página damos fotografías de algunos de los principales cuadros que figuran en dicha pinacoteca y firmados por autores modernos catalanes.»⁵ o, «[...] el Sr. Maciá, ha reunido en su despacho a casi

mitja, aclaparats pels tributs de totes menes, que l'Ajuntament hipotequi els palaus de la ciutat per a obtenir milions en préstec, pagar més milions amb interessos i despendre-ho tot comprant una col·lecció artística efectivament interessantíssima i molt valuosa, però el cost de la qual està fora de totes les possibilitats de la malmesa hisenda municipal.»; BORRALLERAS, Joaquim, cit. supra, n. 1, p. 359.

5. «La pintura catalana moderna en la pinacoteca de Luís Plandiura, en Barcelona», *La Prensa*, 5 de juny de 1932.

todos los concejales del Ayuntamiento de Barcelona afiliados al partido de izquierda republicana. La reunión parece ser que ha tenido por objeto recomendar el Sr. Maciá a los concejales de su partido que no opongan obstáculo alguno al dictamen que se presentará en una de las próximas sesiones acordando la adquisición del tesoro artístico de Luis Plandiura por la suma de siete millones de pesetas.»⁶ o, «Para tratar de su adquisición, se reunieron en la Generalidad los concejales de la Izquierda, presididos por el presidente señor Maciá. [...] La reunión duró largo rato y los reunidos, al salir, se mostraron reservados.»⁷ o, «El señor Casanovas, que hoy tomó posesión de la Alcaldía, hablando del asunto de la colección Plandiura, se lamentó de la campaña absurda iniciada por algunos sectores de las derechas, queriendo esgrimir armas a todas luces injustas para combatir un futuro acuerdo del Ayuntamiento, adquiriendo para sus Museos la interesantísima colección del pintor señor Plandiura.»⁸

Independentment d'aquests quatre diaris que no volgueren entrar en el joc, foren molts els setmanaris i diaris, com *La Vanguardia*, *L'Opinió*, *La Veu de Catalunya* o *La Publicitat*, que just quan començaren a aparèixer els primers rumors sobre l'ofertament de la collecció, es llançaren enfervorits a omplir planes i més planes, escrivint a favor de la causa. Barcelona no podia deixar perdre aquella oportunitat, ja que amb la incorporació de la collecció als museus de la ciutat, aquests s'equipararien als millors del món. Contràriament al que afirmaven els opositors, calia aprofitar el moment ja que una oportunitat com aquella difícilment es tornaria a repetir.

Algun periodista de l'època, parlant sobre el desaprofitement de l'ocasió, s'atreu a qualificar el tema de «criminal», afirmant que «seria criminal que avui els nostres administradors deixessin passar aquesta ocasió única com hem dit, per augmentar el nostre tresor arqueològic.»⁹ Així mateix, hi hagué qui considerà la compra com una obligació, ja que el renunciar a un lot d'obres d'art que doblaria el valor i la importància del Museu Municipal era gairebé com «fer un pacte amb la incultura i el desdeny de la ciutat».¹⁰

D'altres, com el president de la Comissió de Cultura, opinaren sarcàsticament que els 7.000.000 que demanava el seu propietari, dins el pressupost municipal, no representaven un esforç monumental, més aviat el contrari, eren «un granet en el cos d'un leprós.»¹¹

6. «La adquisición del tesoro artístico de Luis Plandiura», *Heraldo de Madrid*, 11 de juliol de 1932.

7. «La colección Plandiura», *El Día Gráfico*, 12 de juliol de 1932.

8. «El alcalde accidental, don Juan Casanovas, habla de la colección Plandiura», *El Liberal*, 12 de juliol de 1932. En aquest fragment s'aprecia un error del periodista ja que cita a Plandiura com a pintor, enlloc de com a col·leccionista.

9. GUANSÉ, Domènec, «L'esperit dels dies. Podem deixar emigrar el nostre patrimoni artístic?», *La Rambla*, 11 juliol 1932.

10. «La collecció Plandiura», *La Veu de Catalunya*, 12 juliol 1932.

11. COMES, Pere, «La collecció Plandiura ha d'ésser nostra», *L'Opinió*, 13 juliol 1932.

LA COLECCION PLANDIURA

—;Tenemos hambre!
—Esperad un poco... que os voy a dar un candelabro gótico

(Dibujo de Boy)

Solidaridad Obrera, 21 de juliol de 1932.

Fins i tot el mateix president de la Generalitat, amb l'objectiu de convèncer als més detractors, s'animà a manifestar el seu parer en els principals mitjans, afirmant que fora una llàstima que es deixés passar l'ocasió de tenir un museu únic en el món.¹²

Entre els diaris que es declararen a favor de l'adquisició n'hi hagueren alguns que, dramatitzant el tema per tal de persuadir als qui s'hi oposaven, es prengueren l'assumpte com una qüestió de caire nacional. Era necessari acon-

12. «No comprendc —afegí, contestant a una insinuació del mateix reporter— que pugui haver-hi esverament. Repeteixo que seria llastimós deixar passar aquesta ocasió de retèner a Catalunya un conjunt d'obres d'art sense parió enlloc del món. Però, en fi, l'opinió pública és qui ha de dir-ho. Jo he dit el meu parer.»; a «Ahir, a la Generalitat. El Sr. Macià va fer declaracions», *La Publicitat*, 10 juliol 1932.

seguir aquell «fragment vivent de la història de la Catalunya medieval» fos com fos i costés el que costés, ja que les futures generacions agrairien l'esforç d'aquell sacrifici que hauria contribuït a posar en el seu lloc d'honor a Catalunya i de pas, hauria ajudat a esvaïr «el mal nom d'avars amb què hem estat afavorits els catalans.»¹³ D'altres, com *La Vanguardia*, no es tallaren a l'hora de comparar la magnitud de la col·lecció amb la mateixa catedral de Barcelona, amb la muntanya de Montjuïc o amb el Tibidabo, afirmant que seria estúpid que ens deixéssim arrabassar algun d'aquests tresors. El periodista concluïa l'article amb una forta dosi de conscienciació: «Un pueblo no puede cometer, bajo ningún pretexto, pecados mortales contra su propio espíritu.»¹⁴

Cap a mitjans del mes de juliol la «tempesta» arribà a un punt delicat amb la divulgació a la premsa d'una notícia alertadora, que molts setmanaris prengueren com a pretext per intentar convèncer als qui s'oposaven a l'adquisició: si Barcelona no es quedava amb la col·lecció Plandiura, aquesta aniria a parar a Madrid. La notícia però no era novedosa per a qui havia seguit de prop els passos del col·leccionista. Deu anys abans, quan aparegué a la premsa tot l'assumpte del Tern de Sant Valeri, que tant la Junta de Museus com Plandiura desitjaven, l'industrial català amenaçà ja, en una entrevista publicada a *Día Gráfico* el 18 d'agost del 1922, amb la marxa de la col·lecció cap a la capital:

«—Son acaso ciertos los rumores que circulan acerca de su propósito de desistir, de ceder, en su día, sus colecciones a Barcelona?

»—Mire usted. Nadie me gana a catalán y a patriota. Desde los catorce años de edad mi única pasión ha sido el arte de mi tierra. Empleo en ello mi fortuna y toda mi actividad y soñaba, en que llegaría un día en que, donando a Barcelona mi colección, que bien vale por un museo, alcanzaría una popularidad local, que de antemano me complacía. Pero hoy, ante la conducta que se sigue conmigo y la ofensa grave que se me ha hecho, francamente, vacilo. [...] Por ello estoy amargado. Por ver que se me considera, como un vulgar marchante, muchos de los que me combaten no conocen siquiera mis colecciones, que me han costado más de cuatro millones y hoy valen muchos más. [...]

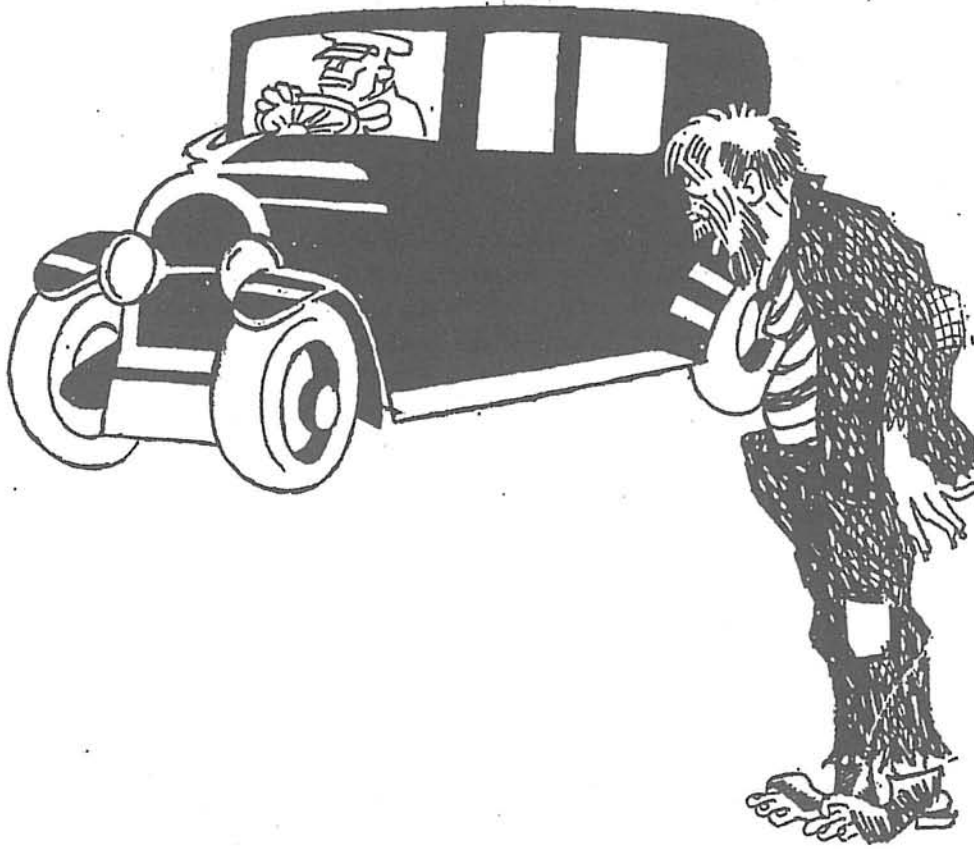
»—Esta impresión de disgusto pasará y volverá usted a pensar como antes, para bien de Barcelona.

»—Puede ser que no. Tengo mis fábricas en Andalucía y paso la mitad del año en Madrid. Voy creyendo cada vez más que mi puesto está en la capital de España. Allí he encontrado recientemente apoyo, ofrecimientos, simpatías y muy fácil será que si se me combate en Barcelona, si en vez de considerárseme un colaborador de sus Museos, a los que he favorecido tanto con mis donaciones y mis medios, se me considera como un enemigo de los mismos, levante yo solo un Museo en Madrid, con mis colecciones, aumentadas como ansío.»¹⁵

13. LLOR, Miquel, «Crits del carrer», *Opinió*, 19 juliol 1932.

14. «Un patrimonio irrenunciable», *La Vanguardia*, 19 juliol 1932.

15. «El terno de San Valero. El señor Plandiura habla de las incidencias del pleito suscitado entre él y la Junta de Museos», *Día Gráfico*, 18 agost 1922.

UNA VÍCTIMA D'EN SOLÀ CAÑIZARES

— I pensar que si no haguessin comprat la col·lecció Plandiura jo tindria un automòbil com aquest.

El Be Negre, 26 de juliol de 1932.

Alguns diaris asseguraren amb certesa que a Madrid es feien negociacions per adquirir la col·lecció i instal·lar-la al Museu del Prado.¹⁶ També *La Veu de Catalunya*, el setmanari literari i polític fundat al 1891 per Narcís Verdaguer i Callís, comunicà per boca del director general dels Museus d'Art el fonamentat temor: «[...] I ara que el preu és ja fixat i el tracte fet, pendent únicament dels acords de la Generalitat i l'Ajuntament, que han de resoldre la qüestió de voluntat i d'economia, ja podem dir que teníem temences molt fundades que a Madrid hi hagués qui pensés que el Museu del Prado podia fer-se de cop amb la col·lecció de pintura primitiva que hi manca per a ésser complet.»¹⁷

16. *La Humanitat*, 19 juliol 1932.

17. «L'adquisició de la Col·lecció Plandiura per als Museus de la Ciutat», *La Veu de Catalunya*, 9 juliol 1932.

L'eco de l'assumpte de la collecció Plandiura s'estengué de tal manera que arribà fins a terres veïnes, concretament fins a *La Voz Valenciana*, que no dubtà també en opinar que «[...] la compra no es un mal negoci material y sería un magnífico negoci espiritual. Pero no es oportuna.»¹⁸ També el diari conservador *El Debate*, editat a Madrid, advertí de les possibles represàlies que prendrien alguns grups en cas que s'arribés a un acord per adquirir la collecció. Semblava com si després d'haver sorgit el rumor de la possible anada de la collecció a Madrid, els de la capital haguessin volgut desencoratjar els ànims dels catalans publicant veus que algú hauria sentit, o més ben dit, que a algú li hauria agradat sentir: «En los grupos de obreros sin trabajo que se han formado estos días ante los edificios de la Generalidad y del Ayuntamiento hemos podido escuchar arengas en tono de gran exaltación proponiendo destruir violentamente las obras coleccionadas por Plandiura en el caso que se acordase en firme su adquisición.»¹⁹

D'altra banda, bàsicament foren cinc, *El Correo Catalán*, *L'Esquella de la Torratxa*, *El Diluvio*, *El Be Negre* i *La Campana de Gràcia*, els diaris i setmanaris que s'oposaren categòricament a l'adquisició de la collecció per diferents motius, però principalment perquè no veien com la Generalitat i l'Ajuntament podien fer front a la despesa.

El que més amoïnava al bàndol opositor, que era alhora el que més es criticava en les seves planes, era, no el valor de la collecció en si, que fins i tot alguns apreciaven i lloaven, sinó el moment, la manera i el preu com aquesta seria adquirida. Quan aquells 7.000.000 de pessetes podien resoldre una pila de llocs de treball, els dirigents els destinaven a comprar una collecció en un moment en el «que no estaba el horno para bollos».²⁰ D'entre tots els diaris que publicaren articles anant en contra n'hi hagué dos, *L'Esquella de la Torratxa* i *El Diluvio*, que plasmaren una crítica particularment més dura que la resta. El primer d'ells, com a setmanari humorístic republicà que gaudia de gran incidència política i influència popular, no trigà en fer aparèixer els seus articles, comentaris i caricatures al respecte, escarnint el tema i els seus protagonistes a tort i a dret. El sarcasme amb el que tractaren l'assumpte quedà palès en algunes de les caricatures que, per aquells mesos, aparegueren publicades en les seves planes.

Un temps més tard, concretament al mes de juliol, la postura del setmanari s'endurí criticant novament el venedor i els seus mètodes: «El senyor Plandiura que durant la dictadura era Comisario Regio de Bellas Artes, amb temps i paciència i pocs diners ha anat adquirint una regular collecció d'art. En la compra de la collecció ha regateijat més que un drapaire. Per tant no li ha costat tants diners com volen suposar, i ara vol vendre a un preu gens republicà.»²¹

18. BAS CALVET, Sebastián, «La Colección Plandiura», *La Voz Valenciana*, 16 juliol 1932.

19. *El Debate*, 16 juliol 1932.

20. «La Casa de la Ciudad», *El Diluvio*, 20 maig 1932.

21. «La collecció Plandiura», *L'Esquella de la Torratxa*, 1 de juliol de 1932.

**— I pensar que mentres nosaltres
ens mullem es gasten set milions
per la Col·lecció Plandiura!**

El Be Negre, 26 de juliol de 1932.

L'altre diari, *El Diluvio*, avesat a oposar-se a qualsevol iniciativa que sorgís de l'administració municipal, s'esforçà en remarcar, una i altra vegada, la impossibilitat de la transacció: «En momentos en que si nuestra ciudad no está en período bíblico de las vacas flacas tampoco puede soñar en atenciones cual la que nos ocupa, creemos que sería mucho más práctico emprender otras obras de suma importancia y que requieren una apremiante necesidad y en las cuales se podría dar colocación a muchos obreros que actualmente carecen de trabajo y que no saben de qué forma resolver el angustioso problema de ganarse el pan. Además, y por si lo expuesto no fuera suficiente para abandonar tan descabellada idea, ahí está también para desecharla la situación

precaria de la Hacienda municipal.»²² «Mas conste que, aun sintiéndolo mucho, pues a nosotros también nos gustaría que nuestro Museo fuese el mejor del mundo, no es la ocasión presente la más propicia para adquirir tal colección en la forma que se quiere y en la cuantía que se desea. Por lo tanto, lo mejor que puede hacer en los actuales momentos la Junta de Museos es abandonar tal proyecto, ya que no es factible.»²³ «Al Ayuntamiento y a la Generalidad, preocupados por el patrimonio artístico y espiritual de Cataluña, les indicamos en estos momentos, unas horas antes de decidir la compra de la colección Plandiura, que los humildes tienen también sus derechos y que con siete millones pueden emprenderse obras que indudablemente aliviarían la situación angustiosa de algunos centenares de familias.»²⁴

Aquest setmanari però, no es limità només a fiscalitzar la postura de les institucions polítiques enfront el tema, sinó que en moltes ocasions, carregà contra el propi Plandiura i el contingut de la seva col·lecció. La duresa de les seves paraules era ben latent en frases com: «Es de notar, en primer término, el carácter abigarrado de la colección, verdadero cajón de sastre, sin que en ninguna de las especialidades del arte sea exponente de una escuela determinada. [...] No hay nada que teniendo el señor Plandiura de asesor artístico a artista tan notable como Javier Nogués, su colección contiene lienzos notables; pero los hay también, y en abundancia, de mediocres y no pocos de malos, efecto de que no pocos artistas veían en el señor Plandiura su áncora de salvación para dar salida a sus obras, aunque fuera a precio de liquidación. [...] No queremos citar nombres, pues sería inhumano, aprovechar esta ocasión para la crítica de modestos artistas; pero sí diremos que no pocas de las obras son merecedoras de que se pinte nuevamente encima de ellas.»²⁵

Era precís cercar la manera d'adquirir la cèlebre col·lecció i alguns periodistes, enmig d'aquesta acarnissada lluita, publicaren articles on no es limitaven tan sols a criticar l'assumpte sinó que oferien curioses propostes aportant possibles solucions al problema, algunes, tot s'ha de dir, més inversemblants i divertides que d'altres. Aquest fou el cas, per exemple, d'un reporter d'*El Diluvio* que tingué la gosadia de proposar a Plandiura que regalés la seva col·lecció.²⁶ En les planes del *Diario de Barcelona* es pensà, seguint el model de compra de l'obra *La Vicaria* de Fortuny, fer una espècie de subscripció popular on cadascú contribuís voluntàriament a l'adquisició de la preuada col·lecció.²⁷ *L'Esquella de la Torratxa*, per la seva banda, suggerí fer una tria ben feta dels objectes més interessants, deixant de costat tota la resta.²⁸

22. «La Casa de la Ciudad», *El Diluvio*, 18 maig 1932.

23. «Otra vez el caso Plandiura», *El Diluvio*, 28 maig 1932.

24. «La compra de la colección Plandiura y los derechos de los humildes», *El Diluvio*, 12 juliol 1932.

25. «El caso de la colección Plandiura: su valor artístico», *El Diluvio*, 19 agost 1932.

26. «La Casa de la Ciudad», *El Diluvio*, 18 maig 1932.

27. «La Colección Plandiura», *Diario de Barcelona*, 16 juliol 1932.

28. «La col·lecció Plandiura», *L'Esquella de la Torratxa*, 1 juliol 1932.

Acte de signatura de l'escriptura d'adquisició de la col·lecció.
Palau de la Generalitat, 18 d'octubre de 1932.

També alguns personatges vinculats amb el món polític, des dels setmanaris dels seus partits, proposaren altres solucions encara més irrisòries, com Emili Mira, director de l'Institut d'Orientació Professional que, des del Setmanari dels Socialistes Catalans sostingué: «Demés, els progressos de les Arts gràfiques i de la Pintura ens permeten avui fer còpies tan meravelloses de les obres d'art, que costa àdhuc als perits diferenciar la còpia de l'original. Tot allò que pugui obtenir-se per a l'educació estètica del poble, amb la ràpida visita a uns museus d'obres originals (que la majoria veu uns segons tan sols) pot aconseguir-se molt més amb la reproducció i divulgació, mitjançant edicions populars i oleografies a l'abast de tothom, de les seves còpies, encarregades a tècnics solvents.»²⁹

29. «Els arguments contra la col·lecció Plandiura», *La Publicitat*, 19 juliol 1932.

Altres, contrarestant el terme «negoci» que alguns diaris empraven per anomenar la comesa de Plandiura, afirmaren: «No hi ha negoci per a ningú més que per Barcelona en adquirir a bon preu (a bon preu, tal com sona) aquesta col·lecció d'art d'interès universal. Mes per a Catalunya especialment, aquest museu arriba a no tenir preu.»³⁰

Com hem vist fins ara, d'opinions n'hi hagué per a tots els gustos; opinions que analitzaren els avantatges i inconvenients de la compra, sense posar però, en cap moment, en tela de judici l'autoria de la col·lecció. No obstant això, d'entre tots els diaris que parlaren del tema n'hi hagué un que s'atreví no sols a qüestionar l'autor de la gesta, sinó que a més a més, i fent honor al seu nom, n'hi assignà un altre. *Solidaridad Obrera*, el setmanari de la federació de societats del mateix nom que havia aparegut a Barcelona l'any 1907, es solidaritzà amb els que ells consideraren els veritables artífexs de la col·lecció, és a dir, els obrers de les fàbriques que el col·leccionista tenia a Motril, Granada. Al cap i a la fi havia estat gràcies a la suor del treball d'aquells homes que Plandiura s'havia anat enriquint i havia reunit un tresor artístic d'aquelles dimensions. És per això que, tal com ells ho veien, era just que la col·lecció anés a parar al seu veritable propietari, és a dir, al poble: «Se trata de una colección de obras de arte antiguo y moderno que el burgués azucarero Plandiura ha formado con el sudor del trabajo de los obreros de sus fábricas de Motril, y que después de darse con ella mucho pisto de hombre generoso y de Mecenas, dice que se ve obligado a vender, pidiendo por ella la friolera de nueve millones de pesetas. [...] La colección Plandiura, por el origen de todos los objetos que la forma y por el origen del dinero con el cual la ha adquirido a unos canónigos y obispos, es del pueblo. [...] en consecuencia, si le ha dado por respetar esa propiedad hecha con el sudor del trabajo de los pobres obreros de Motril, debe pagar al azucarero Plandiura los millones que dicen vale su colección.»³¹ Un cop s'arribà a l'acord final, en sessió del Consell de la Generalitat celebrada el 18 de juliol, algun setmanari, com *La Rambla* o *L'Opinió*, no escatimaren ratlles per a felicitar i agrair obertament a tots els regidors el gest de suport a tan valuosa obra.³²

La repercussió de la venda de la col·lecció Plandiura fou tan gran que un any després hi hagué encara qui, recordant els fets i el deute que aquesta adquisició comportà, la culpà de la impossibilitat de tirar endavant el projecte del futur aeroport de Barcelona.³³

30. *El Matí*, 14 juliol 1932.

31. «La Colección Plandiura», *Solidaridad Obrera*, 17 juliol 1932.

32. «La Rambla felicita tots els regidors, sense distinció de partits, que votaren l'adquisició de la col·lecció Plandiura», *La Rambla*, 25 juliol 1932. «Els regidors de l'Ajuntament de Barcelona que han votat per l'adquisició, són creditors de l'agraïment de totes les persones cultes i amants de la ciutat», *L'Opinió*, 27 juliol 1932.

33. «Sin aeropuerto», *Solidaridad Obrera*, 23 març 1933.

El que havia significat per a la ciutat un afer transcendental, encara ho havia estat més per al seu propietari que s'havia vist empès a prendre una decisió més que dolorosa. Els qui ho visqueren llavors recorden el moment en què Plandiura tornà a casa després de la signatura de la venda, traspostat i mig plorós. I és que com ell considerà, acabava de vendre's l'ànima. No obstant això, i tot i els remordiments que molts diaris afirmaven que consumien al col·leccionista, Plandiura superà amb escreix aquell tràngol, començant de nou la formació d'una nova col·lecció.³⁴

34. «Según los bien enterados, don Luis Plandiura no puede dormir. Después de haber vendido al Ayuntamiento su colección de antigüedades por siete millones de pesetas, parece ser que siente remordimiento, y que su afán coleccionista le empuja a volver a comprar cuadros, esculturas, vestiduras sagradas, etc., etc.», Barretina, *El Mundo Gráfico*, 18 gener 1933.